

Část II

Legislativní podmínky podnikání v České republice v roce 2022, aktuální daňová legislativa, pracovní právo

Ing. Jaroslava Syrovátková, Ph.D.

Podnikání v České republice v roce 2022

OBSAH

1	Podnikání v České republice	2
1.1	Legislativa	2
1.2	Formy podnikání v České republice	3
1.2.1	Podnik jednotlivce	4
1.2.2	Obchodní korporace	4
1.3	Obchodní rejstřík	7
1.4	Identifikační číslo	8
1.5	Živnostenské podnikání	8
1.5.1	Druhy živností	9
1.5.2	Provozovna	9
1.5.3	Subjekty oprávněné provozovat živnost	10
1.5.4	Všeobecné a zvláštní podmínky provozování živnosti	10
1.5.5	Překážky provozování živnosti	11
1.5.6	Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce	11
1.5.7	Živnostenské oprávnění	12
1.5.8	Živnostenské úřady	13
1.6	Datové schránky	14
1.6.1	Autorizovaná konverze dokumentů	14
1.7	Elektronický podpis	15

1.8	Příspěvek zaměstnavatelům, kteří vytvářejí nová pracovní místa	15
1.9	INCOTERMS	15
1.10	Místní poplatky	16
1.11	Bankovní služby pro podnikatele	16
1.12	Zákonná povinnost archivování stanovených dokumentů	16
1.12.1	Účetní doklady	17
1.12.2	Dokumenty z oblasti personalistiky	17
1.12.3	Daňové doklady	17
1.12.4	Ostatní dokumenty	17
1.12.5	Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele	17
1.12.6	Komerční pojištění	18

1 Podnikání v České republice

1.1 Legislativa

Podnikání je upraveno těmito právními předpisy:

- a) **Acquis communautaire** (komunitární právní bohatství) Evropské unie přijaté ke dni 1. 5. 2004 jako platné na území České republiky, uvedené v části 1.
- b) **Zákony České republiky**
 - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ze dne 3. 2. 2012
 - Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích ze dne 22. 3. 2012
 - Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ze dne 2. 10. 1991
 - Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ze dne 30. 6. 2004
 - Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ze dne 12. 12. 1991
 - Zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech ze dne 17. 12. 1991
- c) **Prováděcí předpisy (vyhlášky, nařízení)**
 - Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností ze dne 23. 7. 2008
 - Vyhláška č. 193/2009 Sb., o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokumentů ze dne 17. 6. 2009
 - Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání ze dne 22. 4. 1993
- d) **Související zákony**
 - Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev ze dne 19. 3. 2008
 - Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti ze dne 23. 7. 2004
 - Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob ze dne 12. 9. 2013
 - Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentu a příslušných vyhlášek ze dne 17. 7. 2008
 - Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech ze dne 7. 4. 2009
 - Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ze dne 31. 12. 1991
 - Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ze dne 4. 4. 2000

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ze dne 7. 6. 2006
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád ze dne 22. 7. 2009
- Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů ze dne 19. 9. 2007
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů z dne 20. 11. 1992
- Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zajištění základu daně z příjmů ze dne 20. 11. 1992
- Zákon ČNR č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí ze dne 4. 5. 1992
- Zákoně opatření Senátu č. 340/2013, o dani z nabytí nemovitých věcí ze dne 9. 1. 2013
- Zákon ČNR č. 16/1993 Sb., o dani silniční ze dne 21. 12. 1992
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty ze dne 1. 4. 2004
- Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních ze dne 26. 9. 2003
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ze dne 13. 12. 1990
- Zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení ze dne 1. 5. 2004
- Zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti ze dne 22. 6. 2006

1.2 Formy podnikání v České republice

Legislativní prostředí, ve kterém se pohybují v České republice podnikatelské subjekty a to jak fyzické, tak i právnické osoby, je značně složité. Často podléhá novelám a stává se tak pro řadu z nich naprosto nepřehledné.

Za podnikatele je dle § 420 občanského zákoníku obecně považována osoba, která vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Z pohledu ochrany spotřebitele se pak za podnikatele považuje každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samotném výkonu svého povolání. Popřípadě to může být osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.

V každém případě občanský zákoník považuje za podnikatele osobu zapsanou v obchodním rejstříku a stanoví domněnku, že podnikatelem je i osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle příslušného zákona.

Za zahraniční osobu se považuje fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky. Rozlišovacím kritériem je tedy bydliště nebo sídlo, které musí být mimo území České republiky.

Za bydliště fyzické osoby je považováno místo, kde se tato osoba trvale zdržuje, ke kterému ji pojí rodinné, případně pracovní závazky. Občanský zákoník pak ve svém § 80 bydliště definuje jako místo, kde se člověk zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale.

Sídlo právnické osoby se vyskytuje na určité adrese, která je v základu vymezena názvem obce a dále pak názvem ulice, náměstí či jiného veřejného prostranství a číslem popisným, orientačním nebo evidenčním.

Právní úprava České republiky považuje za zahraniční osobu fyzickou osobu s bydlištěm mimo území České republiky, právnické osoby se sídlem mimo území České republiky a další zahraniční subjekty založené podle cizího právního řádu. Vychází se z ustanovení § 3024 odst. 1 a odst. 2 občanského zákoníku.

Obchodní závod (dále jen závod) na základě občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. § 502 je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který slouží k provozování jeho činnosti.

Závod může vytvořit svoji pobočku, která je jeho částí a vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a podnikatel rozhodl o tom, že se stane pobočkou. Pokud je tato pobočka zapsána do obchodního rejstříku jedná se o odštěpný závod (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a § 503).

Podnikatel, který si vybral předmět své podnikatelské činnosti, si musí zvolit vhodnou právní formu. Buď může být subjekt fyzickou, nebo právnickou osobou. Právnická osoba pak může mít různé právní formy a může být založena jako podnikatelský subjekt, nebo jako nezisková organizace

Právní úprava možných právních forem obchodních korporací, které jsou právníckými osobami, je obsažena v zákoně o obchodních korporacích. Dle znění tohoto zákona jsou obchodními korporacemi obchodní společnosti a družstva. Do obchodních společností zákon řadí veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciovou společnost. Družstvem se rozumí družstvo a evropská družstevní společnost.

V souladu s přímo použitelnými předpisy Evropské unie, zákonem o obchodních korporacích a dalšími příslušnými zákony je možné založit také evropskou společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení a již zmiňovanou evropskou družstevní společnost.

Zahraniční osoba si může v České republice vybrat ze všech uvedených právních forem českých obchodních korporací, případně zvolit právní formu jedné z evropských společností a družstva.

1.2.1 Podnik jednotlivce

Podnik jednotlivce vlastní jedna osoba, která ho sama řídí a provádí činnost spojenou s předmětem podnikání zpravidla sama. Tato osoba se nazývá fyzickou osobou nebo také osobou samostatně výdělečně činnou. Pokud se fyzická osoba povinně nebo dobrovolně запиše do obchodního rejstříku, je povinna vést účetnictví. OSVČ podniká pod svým jménem a ručí veškerým svým majetkem za závazky souvisejícími s jeho podnikáním. Jsou to zpravidla lékaři, lékárníci, tlumočníci, daňoví poradci, soukromě hospodařící zemědělci, apod.

1.2.2 Obchodní korporace

Obchodní korporace legislativně upravuje zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Do obchodních korporací náleží veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropské společnosti (evropská společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení), družstvo a evropská družstevní společnost.

Veřejná obchodní společnost

Veřejná obchodní společnost patří mezi osobní společnosti. Zákon stanoví, že tato společnost musí mít alespoň dvě osoby, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně. Účast společníků na podnikání může být osobní, ale také pouze majetková. Do právních vztahů však vstupuje společnost vlastním jménem, společníci stranami těchto vztahů nejsou.

Firma společnosti obsahuje označení „veřejná obchodní společnost“, které může být nahrazeno zkratkou, a to „veř. obch. spol.“ nebo „v. o. s.“. Pokud by firma obsahovala alespoň jméno jednoho ze společníků, postačí označení „a spol.“.

Společníkem veřejné obchodní společnosti může být jak fyzická, tak právnícká osoba. V případě, kdy je společníkem právnícká osoba, vykonává společnická práva a povinnost jí pověřený zmocněnec. Tímto zmocněncem může být pouze fyzická osoba.

Zákon stanoví, že společníkem nemůže být ten, na jehož majetek byl v posledních 3 letech prohlášen konkurs, nebo byl návrh na zahájení insolvenčního řízení zamítnut pro nedostatek majetku, anebo byl konkurs zrušen proto, že je jeho majetek zcela nepostačující. Pokud by společnost i přesto vznikla, pak osoba, která zákaz porušila, by se společníkem nestala.

Vzájemné právní poměry společníků se řídí zákonem a společenskou smlouvou, která musí obsahovat náležitosti uvedené v zákoně a lze ji měnit pouze dohodou všech společníků. Není-li ve společenské smlouvě dohodnuto jinak, jsou podíly společníků stejné. Společenskou smlouvu lze měnit pouze dohodou všech společníků. K rozhodování ve všech věcech společnosti je zapotřebí souhlasu všech společníků, ledaže společenská smlouva určí jinak.

Každý společník může nahlížet do všech dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje; to platí obdobně pro společnickova zástupce, bude-li zavázán ke stejné mlčenlivosti jako společník a společnosti tuto skutečnost doloží.

Veškerý zisk, jiné vlastní zdroje a ztráta se dělí mezi společníky rovným dílem, neurčí-li společenská smlouva jiný poměr.

Komanditní společnost

Komanditní společnost je společnost, ve které alespoň jeden společník ručí za její dluhy omezeně (komanditista) a alespoň jeden společník neomezeně (komplementář). Řadí se k osobním společnostem, i když někteří jsou zastánci jejího smíšeného charakteru. Po celou dobu své existence musí mít společnost alespoň jednoho komanditistu a jednoho komplementáře, v opačném případě by ji soud zrušil a rozhodl o její likvidaci.

Firma obsahuje označení „komanditní společnost“, které může být nahrazeno zkratkou „kom. spol.“ nebo „k. s.“. Zde je zapotřebí upozornit, že pokud je ve firmě uvedeno jméno komanditisty, ručí za dluhy společnosti jako komplementář, tedy neomezeně.

Komplementáři i komanditisté ručí za dluhy společnosti společně a nerozdílně. Ručení komanditistů je ale omezeno. Ze zákona komanditisté ručí do výše svého nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku.

Společenská smlouva obsahuje určení, který ze společníků je komplementář a který komanditista a výši vkladu každého komanditisty. Společenská smlouva může nově určit, do jaké výše komanditisté ručí za dluhy společnosti (tzv. komanditní sumu). Podmínkou je, že komanditní suma nesmí být nižší, než kolik činí vklad komanditisty a snižuje se v rozsahu, ve kterém komanditista splnil svou vkladovou povinnost.

Zisk a ztráta se dělí mezi společnost a komplementáře. Neurčí-li společenská smlouva jiné dělení, dělí se zisk a ztráta mezi společnost a komplementáře na polovinu. Část zisku, která připadla společnosti, se po zdanění rozdělí mezi komanditisty v poměru jejich podílů. Ztrátu komanditisté nenesou.

Společnost s ručením omezeným

Ve společnosti s ručením omezeným ručí společníci za její dluhy společně a nerozdílně do výše v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.

Firma obsahuje označení „společnost s ručením omezeným“, které může být nahrazeno zkratkou „spol. s r. o.“ nebo „s. r. o.“.

Zákon o obchodních korporacích neomezuje počet společníků. Společnost může mít jediného společníka, jedná se pak o jednočlennou společnost. Ta vzniká buď tak, že ji založí jediný společník, který se stane jediným zakladatelem, nebo se v průběhu trvání společnosti spojí všechny druhy podílů v rukou jednoho společníka. Valná hromada se v jednočlenné společnosti nekoná, neboť veškerá její působnost je soustředěna v rukou jediného společníka. Pokud bude jediný společník i jednatelem společnosti, může být společnost zastupována i řízena jedinou osobou.

Minimální výše vkladu je stanovena na 1 Kč, ale společenská smlouva může stanovit částku vyšší. Podíl společníka ve společnosti se určuje podle poměru jeho vkladu na tento podíl připadající k výši základního kapitálu. Opět je ale možné ve společenské smlouvě určit jinak. Zákon umožňuje vznik více různých druhů podílů a společník může vlastnit podílů více, a to stejného nebo dokonce i odlišného druhu. Podíly již nesrůstají v jeden jediný, jak tomu bylo dříve. Společník tak může jeden podíl např. prodat, darovat na základě smlouvy a zbývajících podílů si ponechat.

Před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku se splatí celé vkladové ážio a na každý peněžitý vklad nejméně jeho 30 %.

Společník splní vkladovou povinnost ve lhůtě určené společenskou smlouvou, nejpozději však do 5 let ode dne vzniku společnosti nebo od převzetí vkladové povinnosti za trvání společnosti. Vkladové povinnosti nemůže být společník zproštěn, ledaže jde o snížení základního kapitálu.

Pokud není převoditelnost podílu omezena nebo podmíněna, může být podíl společníka představován kmenovým listem. Jedná se o cenný papír na jméno a na řad a jeho převedení je možné pouhým předáním s příslušným rubopisem.

Akciová společnost

Akciová společnost je společností kapitálovou, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.

Základní kapitál společnosti se vyjadřuje v českých korunách a jeho výše je stanovena alespoň na 2 000 000 Kč. Pokud akciová společnost vede účetnictví v eurech (podle zvláštního zákona), může vyjádřit v eurech i svůj základní kapitál. Minimální výše základního kapitálu pak musí být 80 000 EUR.

Firma obsahuje označení „akciová společnost“, které může být nahrazeno zkratkou „akc. spol.“ nebo „a. s.“.

Zákon o obchodních korporacích zavedl dvojí možný systém vnitřní struktury akciové společnosti. Jeho výběr je nutné uvést ve stanovách. Akciová společnost může mít vnitřní strukturu dualistickou, kdy statutárním orgánem společnosti je představenstvo a kontrolním orgánem dozorčí rada. Pokud si akciová společnost zvolí systém monistický, statutární ředitel zastává působnost statutárního orgánu a správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlíží také na jeho výkon. V monistickém systému může dojít v praxi k situaci, kdy správní rada bude mít jediného člena a tento člen bude zároveň statutárním ředitelem. Akciovou společnost pak bude vést pouze jedna osoba.

Společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem. Akcionáři za trvání akciové společnosti za její dluhy neručí, a to ani do výše svého nesplaceného vkladu.

Základním principem společnosti je zacházet za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně. K právním jednáním, jejichž účelem by bylo nedůvodné zvýhodnění jakéhokoliv akcionáře na úkor společnosti nebo jiných akcionářů, se v zásadě nebude přihlížet. K založení společnosti se vyžaduje přijetí stanov. Ten, kdo přijal stanovy a podílí se na úpisu akcií, je zakladatel.

Akcionáři společnosti mohou mít více podílů na základním kapitálu. Každá akcie představuje jeden podíl, proto akcionář má tolik podílů, kolik akcií vlastní.

Akcie mohou mít nadále formu akcií na jméno a na majitele. Akcie na majitele mohou existovat již pouze jako zaknihovaný nebo tzv. imobilizovaný cenný papír.

Kromě kmenových a prioritních akcií je možné vydávat i další druhy akcií, se kterými budou spojena zvláštní práva, zejména rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku anebo rozdílná váha hlasů.

Kusové akcie nemají jmenovitou hodnotu, ale představují stejné podíly na základním kapitálu akciové společnosti. Výhodou takovýchto akcií je, že se na nich neuvádí jejich hodnota, a proto nemusí být vyměňovány při zvyšování nebo snižování základního kapitálu. Jejich účetní hodnota se zjistí tak, že se výše základního kapitálu vydělí počtem kusových akcií. Na kusových akciích musí být uvedeno, že se jedná o kusové akcie a není možné, aby akciová společnost měla zároveň kusové akcie a akcie se jmenovitou hodnotou.

Družstvo

Družstvo je charakterizováno jako společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání. V zákoně existuje i speciální úprava družstva bytového (§727 a násl.) a sociálního (§758 a násl.). Níže je uvedena pouze obecná úprava družstva.

Družstvo musí mít nejméně tři členy. Výjimku uvádí §781 pro družstva vzniklá před 1. 1. 2014, jejichž členy jsou pouze dvě právnické osoby. Tato družstva si mohou zachovat původní členskou strukturu a nemusí splňovat podmínku minimálního počtu členů.

Firma obsahuje označení „družstvo“. Zakladatelským dokumentem družstva jsou stanovy, které mají v družstvu zásadní a nezastupitelný význam. Obsah stanov je výrazem svobodné vůle jeho členů a upravuje většinu vnitrodružstevních vztahů. Jejich přijetím členové družstva projevují vůli dodržovat dobrovolně převzaté povinnosti. Družstvo je založeno až na ustanovující schůzi přijetím zákonem stanovených rozhodnutí. Účastníky schůze jsou osoby, které jsou tzv. zájemci o založení družstva, kteří podávají přihlášku.

Od obchodních společností se družstvo liší zejména tím, že nemá uzavřený počet členů. Během jeho trvání tak do něj mohou vstupovat další členové nebo jeho členové odcházet, aniž by se kvůli tomu musely měnit stanovy. Proměnlivost členské základny s sebou nese i proměnlivost výše základního kapitálu. Je tomu tak proto, že každý nově přistupující člen musí složit členský vklad. Zákon nestanoví minimální výši tohoto vkladu. Naopak každému vystupujícímu členu, jehož účast v družstvu zanikla, vzniká nárok na vypořádací podíl, pokud však nedošlo k převodu nebo přechodu členského podílu.

Orgány družstva jsou členská schůze, jako nejvyšší orgán, dále pak představenstvo, které je statutárním orgánem a kontrolní komise vyvíjející kontrolní činnost. Družstvo má obecně povinnost zřídit všechny tři orgány. Kontrolní komisi nezřizují malá družstva., tj. ta, která mají méně než padesát členů. Není-li kontrolní komise zřízena, vykonává její působnost členská schůze. Orgány družstva jsou kolektivním orgány. Jedinou zákonnou výjimkou je předseda malého družstva. Stanovy mohou určit, že se zřizují ještě jiné orgány družstva a že působnost členské schůze plní zcela nebo zčásti shromáždění delegátů, pak ale musí být ve stanovách uvedena i jeho působnost.

Evropské společnosti

Na území České republiky mohou být také založeny evropské společnosti. Patří mezi ně evropská akciová společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení a evropská družstevní společnost. Více o tom je uvedeno v úvodní části.

1.3 Obchodní rejstřík

Veřejné rejstříky právnických a fyzických osob upravuje zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen rejstříkový zákon), jenž nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2014. Tento zákon sjednocuje právní úpravu veřejných rejstříků a je doprovodným zákonem občanského zákoníku.

Obchodní rejstřík je veřejným seznamem, který je každému přístupný. Lze do něj nahlížet a pořizovat z něj kopie či výpisy. Je veden v elektronické podobě a jsou do něj zapisovány údaje o podnikatelích, které jsou stanovené zákonem. Obchodní rejstřík vede tzv. rejstříkový soud, kterým je pro podnikatele příslušný krajský soud, v jehož obvodu má podnikatel své sídlo v případě právnické osoby nebo místo podnikání v případě fyzické osoby. Pokud nemá podnikatel místo podnikání je k vedení obchodního rejstříku příslušný soud podle místa bydliště podnikatele. Pro každého zapsaného podnikatele zřizuje rejstříkový soud zvláštní vložku. Toto se týká také organizační složky podniku, podniku zahraniční osoby případně jeho organizační složky. Sídlem organizační složky podniku je adresa jejího umístění. Součástí obchodního rejstříku je sbírka listin.

Subjekty jsou povinny vkládat do sbírky listin zákonem uvedené dokumenty. Patří mezi ně zakladací dokumenty, některá rozhodnutí valné hromady (změna jednatele, fúze, rozdělení společnosti, změna základního kapitálu), výroční zprávy, účetní závěrky, znalecké posudky a další dokumenty, které jsou určeny zákonem.

Do obchodního rejstříku jsou zapisovány:

- obchodní společnosti,
- družstva,
- fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou občany České republiky nebo některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor případně Švýcarské konfederace, pokud o zápis požádají, nebo rodinní příslušníci těchto osob,
- fyzické osoby, které jsou podnikateli podnikající na území České republiky a dosáhly nebo přesáhly výši výnosů nebo příjmů snížené o DPH za 2 roky po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku 120 mil. Kč,
- zahraniční fyzické a právnické osoby s bydlištěm nebo sídlem mimo Evropskou unii, které podnikají na území ČR,
- státní občané třetího státu, kterým bylo v členském státě EU přiznáno právní postavení dlouhodobě pobývacího rezidenta a jeho rodinných příslušníků,
- další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu tento nebo jiný zákon (zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob v platném znění, § 42 – 45).

1.4 Identifikační číslo

Na základě zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, byl od 1. 7. 2012 spuštěn základní registr osob (dále jen ROS), který je součástí systému základních registrů sloužících jako informační systém veřejné správy. Správcem tohoto systému je Český statistický úřad. V rámci ROS je základní registr právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci a obsahuje základní identifikační údaje o osobách, jejich provozovnách a statutárních zástupcích.

Každý ekonomický subjekt v České republice musí mít identifikační číslo (dále jen IČ), které je osmimístné a přiděluje ho příslušný úřad. Toto číslo má pouze evidenční význam a každému ekonomickému subjektu lze přidělit pouze jedno IČ. IČ získají všechny osoby přímo při registraci nebo evidenci osoby příslušným editorem ROS. Velkou výhodou je, že údaje a vazby v ROS jsou v daný okamžik vždy aktuální, platné a jednotné pro použití všech agend státní správy. Tyto údaje není nutné dále ověřovat. Editory ROS jsou vybraná ministerstva, ústřední orgány státní správy, profesní komory, obce, kraje a především rejstříkové soudy. Pro fyzické osoby provozující živnosti jsou editory místně příslušné živnostenské úřady.

1.5 Živnostenské podnikání

Podnikatelské subjekty si vybírají před zahájením své činnosti předměty podnikání. Ty jsou uvedeny v jednotlivých přílohách živnostenského zákona. Při výběru předmětu podnikání je potřebné, aby si zakladatel prostudoval také obsahové náplně jednotlivých živností. V nich je rámcově popsána činnost, kterou lze v rámci tohoto předmětu činnosti vykonávat. Obsahové náplně živností publikovala vláda České republiky ve svém nařízení č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností. Obsahové náplně jednotlivých živností blíže a podrobněji specifikují rozsah podnikatelské činnosti, který lze vykonávat, pokud je podnikatel držitelem příslušného živnostenského oprávnění. V jednotlivých případech obsahové náplně mohou i obsahovat údaje o dalších souvisejících činnostech, které lze rovněž v rámci příslušného oprávnění vykonávat.

Zákon o živnostenském podnikání

Právní úpravu živnostenského podnikání na území České republiky zajišťuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) a dále pak zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech.

Živnostenský zákon upravuje podmínky živnostenského podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním. Stanovuje, které činnosti považuje za živnosti, jaké druhy živností existují, a také určuje rozsah živnostenského oprávnění. K živnostenskému zákonu jsou připojeny přílohy, které obsahují výčet jednotlivých živností a informaci o tom, jaká způsobilost je při jejich výkonu požadována.

Pokud je činnost, kterou zahraniční osoba bude vykonávat na území České republiky živností, je zapotřebí aby získala živnostenské oprávnění.

Zákon o živnostenských úřadech pak stanoví, které úřady jsou živnostenskými úřady, jejich organizační uspořádání a působnost.

Živnostenský zákon považuje za živnost soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem. Dále ve svém ustanovení § 3 uvádí, co živností není. Například živností není činnost fyzických osob: lékařů, advokátů, notářů, patentových zástupců, soudních exekutorů, tlumočnicků, soudních překladatelů, auditorů, daňových poradců.

Před zahájením samotného podnikání na území České republiky je tedy vhodné, aby se zahraniční osoba na živnostenském úřadě informovala, zda její plánovaná činnost svou náplní nespadá do režimu živnostenského podnikání a nebude tak muset navíc získat příslušná živnostenská oprávnění.

1.5.1 Druhy živností

Živnostenský zákon rozlišuje živnosti ohlašovací a koncesované. Do ohlašovací živnosti pak spadá živnost volná, řemeslná a vázaná.

Volná živnost zahrnuje činnosti, pro jejichž provozování živnostenský zákon nevyžaduje prokazování odborné ani jiné způsobilosti. K získání živnostenského oprávnění stačí splnit pouze všeobecné podmínky provozování živnosti. Existuje jedna živnost volná, která nese název „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“. Do živnosti volné pak spadají jednotlivé obory činností uvedené v příloze č. 4 živnostenského zákona. Z těchto oborů činností si podnikající osoba vybírá ty, které vykonává.

Řemeslné živnosti jsou uvedeny v příloze č. 1 k živnostenskému zákonu. Pro výkon řemeslné živnosti je zapotřebí splnit všeobecné podmínky provozování živnosti, ale také prokázat odbornou způsobilost, a to příslušným dokladem. Řemeslnou živností je například pekařství, pivovarnictví a sladovnictví, zpracování kůží a kožešin, mlékárenství, řeznictví a uzenářství, mlynářství, vodoinstalatérství, kovářství a podkovářství, pokrývačství, truhlářství, hodinářství, hostinská činnost, kosmetické služby či holičství a kadeřnictví.

Vázané živnosti jsou uvedeny v příloze č. 2 k živnostenskému zákonu. K jejich výkonu je vyžadováno splnění všeobecných podmínek provozování živnosti a podmínkou je i prokázání odborné způsobilosti stanovené v příloze č. 2. Příkladem vázané živnosti jsou geodetické práce, zpracování tabáku a výroba tabákových výrobků, oční optika, projektová činnost ve výstavbě, provádění staveb, jejich změn a odstraňování, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, průvodcovská činnost horská, provozování autoškoly, provozování solárií, drezůra zvířat nebo také masérské, rekondiční a regenerační služby.

Koncesované živnosti jsou živnosti, které vznikají a jsou provozovány na základě správního rozhodnutí, uvedeny jsou v příloze č. 3 živnostenského zákona. K jejich výkonu je zapotřebí opět splnění všeobecných podmínek provozování živnosti a dále pak prokázání odborné způsobilosti stanovené v příloze č. 3 nebo ve zvláštních právních předpisech uvedených v této příloze. Koncesovanou živností je například vnitrozemská lodní doprava, provozování cestovní kanceláře, ostraha majetku a osob, provozování pohřební služby či provozování krematoria.

1.5.2 Provozovna

Provozovnou se pro účely živnostenského zákona rozumí prostor, v němž je živnost provozována. Jde tedy o prostory, kde je samotná živnost vykonávána, například kadeřnictví, autoservis, obchod, kancelář, dílna. Za provozovnu se považuje i automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb a mobilní provozovna (je přemístitelná a není umístěna na jednom místě po dobu delší než tři měsíce).

Živnost může být provozována ve více provozovnách, pokud podnikatel má právní důvod pro jejich užívání. Na žádost živnostenského úřadu je podnikatel povinen prokázat právní důvod pro užívání provozovny. Musí mít tedy například vlastnické právo k nebytovému prostoru, které prokáže výpisem z katastru nemovitostí nebo nájemnou smlouvu na nebytové prostory, která ho opravňuje k jejich využívání. Tato povinnost není dána pro mobilní provozovny a automaty. U mobilních provozoven je ale podnikatel povinen na žádost živnostenského úřadu prokázat oprávněnost umístění provozovny. Provozovna může být umístěna i v bytě, ale pokud podnikatel není jeho vlastníkem, může v něm provozovat živnost pouze se souhlasem vlastníka.

Podnikatel je v zásadě povinen zahájení a ukončení provozování živnosti v provozovně oznámit předem živnostenskému úřadu. Další povinností podnikatele je zajistit, aby provozovna byla způsobilá pro provozování živnosti podle zvláštních právních předpisů. Pro každou provozovnu musí být ustanovena osoba odpovědná za činnost provozovny; to neplatí pro automaty.

Provozovna musí být trvale a zvenčí viditelně označena obchodní firmou nebo názvem nebo jménem a příjmením podnikatele a jeho identifikačním číslem osoby. Mobilní provozovna a automat musí být dále označeny údajem o sídle nebo adrese, na které je umístěna organizační složka zahraniční osoby. Provozovna určená pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům musí být trvale a zvenčí označena také údaji uvedenými v §

17 odst. 8 živnostenského zákona: jménem a příjmením osoby odpovědné za činnost provozovny, s výjimkou automatů, prodejní nebo provozní dobou určenou pro styk se spotřebiteli, nejedná-li se o mobilní provozovnu nebo automat, kategorií a třídou u ubytovacího zařízení poskytujícího přechodné ubytování.

Při uzavření provozovny určené pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům, je podnikatel povinen, nebrání-li tomu závažné důvody, předem na vhodném a zvenčí viditelném místě označit počátek a konec uzavření, s výjimkou mobilních provozoven a automatů. Podnikatel může prodávat zboží nebo poskytovat služby, pokud prodej zboží nebo poskytování služeb nevyžaduje koncesi, pomocí automatů obsluhovaných spotřebitelem. Prodej zboží nebo poskytování služeb pomocí automatů nesmí umožnit získat určité druhy zboží osobám chráněným zvláštními právními.

1.5.3 Subjekty oprávněné provozovat živnost

Subjektem oprávněným provozovat živnost může být fyzická nebo právnická osoba, splní-li podmínky stanovené živnostenským zákonem (dále též „podnikatel“). Státní povolení k provozování živnosti (dále též „koncese“) se vyžaduje jen v zákoně vymezených případech.

Platí základní pravidlo, že fyzická osoba, která nemá bydliště na území České republiky, nebo právnická osoba, která nemá sídlo na území České republiky (dále jen „zahraniční osoba“), může na území České republiky provozovat živnost za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako česká osoba. Výjimka nastává za situace, kdy ze živnostenského zákona nebo jiného zákona vyplývá něco jiného.

Příkladem takové výjimky je, že zahraniční fyzická osoba, která hodlá na území České republiky provozovat živnost, musí k ohlášení živnosti a k žádosti o koncesi doložit doklad prokazující udělení víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu. Tato povinnost se vztahuje pouze na osobu, která má podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky povinnost mít pro pobyt na území České republiky povolení (zejména jde o osoby ze třetích zemí, ne o občany Evropské unie). Doložení zmíněných dokladů se nevztahuje na zahraniční fyzickou osobu, která hodlá na území České republiky provozovat živnost prostřednictvím organizační složky svého obchodního závodu.

Za stejných podmínek jako občan České republiky může provozovat živnost také fyzická osoba, již byl udělen azyl nebo doplňková ochrana, a její rodinní příslušníci.

Pokud ze zákona vyplývá povinnost předložit doklad potvrzující určité skutečnosti, rozumí se tím předložení dokladu včetně jeho překladu do českého jazyka provedeného tlumočnickem zapsaným do seznamu znalců a tlumočnicků, pokud tento doklad nebyl vydán v českém jazyce. Pravost podpisu a otisku razítka na originálech předkládaných dokladů, které byly vydány v zahraničí, musí být ověřena.

1.5.4 Všeobecné a zvláštní podmínky provozování živnosti

Všeobecné podmínky provozování živnosti fyzickými osobami uvádí živnostenský zákon ve svém ustanovení § 6. Těmito podmínkami je plná svéprávnost a bezúhonnost.

Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem. Potřebná je plná svéprávnost, která nastává dosažením 18 let. Svěprávnost lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti. Svěprávnost se prokazuje předložením platného občanského průkazu, nebo pasu fyzické osoby.

Za bezúhonnou se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchan v souvislosti s podnikáním, anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.

Bezúhonnost se prokazuje u občanů České republiky výpisem z evidence Rejstříku trestů a u osob, které jsou občany jiného členského státu Evropské unie, doklady podle § 46 odst. 1 písm. a). U osob, které nejsou občany

České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie se bezúhonnost prokazuje doklady podle § 46 odst. 1 písm. b) a výpisem z evidence Rejstříku trestů, nejedná-li se o osoby, které mají na území České republiky povolen trvalý pobyt; ty prokazují bezúhonnost stejně jako občané České republiky. Živnostenský úřad je oprávněn si vyžádat výpis z evidence Rejstříku trestů podle zvláštního právního předpisu. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Zvláštní podmínky provozování živnosti uvádí §7 živnostenského zákona. Zvláštními podmínkami provozování živnosti jsou odborná způsobilost nebo jiná způsobilost, pokud je živnostenský zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují.

U volné živnosti žádné zvláštní podmínky provozování živnosti stanoveny nejsou, stačí pouze splnit všeobecné podmínky provozování živnosti. V případě živnosti řemeslné, vázané a koncesované zákon vyžaduje splnění i zvláštní odborné způsobilosti nebo jiné způsobilosti.

Výkon koncesované živnosti je možný pouze za splnění požadavku odborné způsobilosti, která je uvedena ve 2. sloupci přílohy č. 3 k živnostenskému zákonu. Ve 3. sloupci se dále uvádějí podmínky pro vydání koncese a podle 4. sloupce je možné zjistit, zda se požaduje vyjádření příslušného orgánu k udělení koncese.

Občan České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie může prokázat odbornou způsobilost dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace. Živnostenský úřad má oprávnění stanovit nebo změnit podnikateli podmínky provozování živnosti na základě živnostenského zákona anebo na základě zvláštních právních předpisů.

Podnikatel je povinen zajistit výkon činností, které jsou obsahem živností uvedených v příloze č. 5 živnostenského zákona, pouze fyzickými osobami splňujícími požadavky odborné způsobilosti, které jsou v této příloze stanoveny. Zvláštní právní předpisy stanovující odbornou způsobilost fyzických osob pro výkon určité živnosti nejsou tímto ustanovením dotčeny. Podnikatel vede o osobách splňujících podmínky odborné způsobilosti evidenci a uchovává kopie dokladů prokazujících tuto způsobilost minimálně 3 roky ode dne ukončení výkonu činností těmito osobami; přitom je povinen dodržovat povinnosti stanovené zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

1.5.5 Překážky provozování živnosti

Živnostenský zákon uvádí v § 8 překážky provozování živnosti. Překážkou je například prohlášení konkursu na majetek fyzické nebo právnické osoby od zákonem stanoveného dne. Živnost nemůže provozovat ani fyzická nebo právnická osoba, a to po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Dále například fyzická nebo právnická osoba, které byl soudem nebo správním orgánem uložen trest nebo sankce zákazu činnosti týkající se provozování živnosti v oboru nebo příbuzném oboru, nemůže po dobu trvání tohoto zákazu tuto živnost provozovat. Živnost nemůže provozovat ani fyzická nebo právnická osoba, které bylo zrušeno živnostenské oprávnění.

1.5.6 Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce

Podnikatel může provozovat živnost prostřednictvím odpovědného zástupce a v zákonem stanovených případech tak musí učinit. Tímto je fyzická osoba ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů a je k podnikateli ve smluvním vztahu. Nikdo nemůže být ustanoven do funkce odpovědného zástupce pro více než čtyři podnikatele. Odpovědný zástupce musí splňovat všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti podle § 6 a § 7 živnostenského zákona.

Odpovědného zástupce je povinen ustanovit podnikatel, který je fyzickou osobou a nesplňuje zvláštní podmínky provozování živnosti (§ 7). Dále musí mít odpovědného zástupce také podnikatel, který je právnickou oso-

bou, a to pro živnosti vyžadující splnění zvláštních podmínek provozování živnosti (§ 7). Do funkce odpovědného zástupce ustanoví česká právnická osoba osobu, která je jejím statutárním orgánem nebo jeho členem. Zahraniční právnická osoba ustanoví do funkce odpovědného zástupce vedoucího organizační složky závodu umístěné na území České republiky. Nelze-li odpovědného zástupce ustanovit z uvedených osob, ustanovuje podnikatel odpovědného zástupce z jiných osob. Osoba odpovědného zástupce musí vždy splňovat podmínky pro výkon této funkce podle živnostenského zákona. Podnikatel může ustanovit odpovědného zástupce i v případech, kdy to tento zákon nevyžaduje. Odpovědný zástupce musí s ustanovením do funkce souhlasit.

Přestane-li odpovědný zástupce vykonávat funkci nebo nesplňuje-li podmínky, musí podnikatel nejpozději do 15 dnů ustanovit nového odpovědného zástupce. To neplatí, je-li provozování živnosti pozastaveno nebo oznámí-li podnikatel živnostenskému úřadu, že provozování živnosti je dočasně přerušeno (§ 31 odst. 11 živnostenského zákona). V určitých případech je možné provozování živnosti podnikatelem bez odpovědného zástupce, musí tak ale stanovit jiný právní předpis a musí tak být konáno za podmínek tam uvedených. Živnostenský úřad pak zapíše do živnostenského rejstříku ukončení výkonu funkce odpovědného zástupce a uvede, že živnost je dočasně provozována bez odpovědného zástupce.

1.5.7 Živnostenské oprávnění

Živnostenské oprávnění (§ 10 živnostenského zákona) je subjektivní oprávnění podnikatele provozovat živnost. Není možné ho tedy ztotožňovat s výpisem ze živnostenského rejstříku.

Podnikatel prokazuje své živnostenské oprávnění výpisem ze živnostenského rejstříku se zákonem stanovenými údaji. Do vydání výpisu se živnostenské oprávnění prokazuje stejnopisem ohlášení s prokázaným doručením živnostenskému úřadu, a to i prostřednictvím kontaktního místa veřejné správy nebo pravomocným rozhodnutím o udělení koncese.

Živnostenský úřad potvrdí splnění podmínek pro provozování živnosti vydáním výpisu zahraničním fyzickým osobám, které hodlají na území České republiky provozovat živnost prostřednictvím organizační složky svého závodu, nebo zakladatelům, popřípadě orgánům nebo osobám, oprávněným podat návrh na zápis české právnické osoby do obchodního nebo obdobného rejstříku, je-li prokázáno, že právnická osoba byla založena. Výpis se vydává také zahraničním právnickým osobám. Uvedeným osobám vzniká živnostenské oprávnění dnem jejich zápisu do obchodního nebo obdobného rejstříku, pokud se do takového rejstříku zapisují. Pokud tyto osoby nepodají návrh na zápis ve lhůtě 90 dnů ode dne doručení výpisu nebo není-li návrhu vyhověno, rozhodne živnostenský úřad o tom, že ohlašovatel podmínky pro vznik živnostenského oprávnění nesplnil; v případě koncese tuto skutečnost poznamená do spisu a zapíše do živnostenského rejstříku.

Živnostenské oprávnění nemůže být přeneseno na jinou osobu. Jiná osoba je může vykonávat, jen stanoví-li to tento zákon.

Rozsah živnostenského oprávnění se posuzuje podle předmětu podnikání uvedeného ve výpisu s přihlédnutím k ustanovením 3. části živnostenského zákona. Živnostenské oprávnění k výkonu živnosti volně opravňuje k výkonu činností uvedených v příloze č. 4 k živnostenskému zákonu. Je-li provozování živnosti podle příloh č. 2 a 3 vázáno na doklad vydaný zvláštním orgánem podle zvláštního právního předpisu, je rozsah živnostenského oprávnění vymezen uvedeným dokladem. V pochybnostech o rozsahu oprávnění rozhodne na žádost podnikatele živnostenský úřad.

Fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat ohlašovací živnost, je povinna to ohlásit živnostenskému úřadu. V ohlášení fyzická osoba uvede údaje uvedené v § 45 odst. 2 a přílohy podle § 46 odst. 1, právnická osoba údaje uvedené v § 45 odst. 3 a přílohy v § 46 odst. 2.

Ohlašovatel je také povinen vymežit předmět podnikání uvedený v ohlášení s dostatečnou určitostí a jednoznačností (§ 45 odst. 4 živnostenského zákona). Splnil-li ohlašovatel všechny podmínky stanovené zákonem, provede živnostenský úřad zápis do živnostenského rejstříku do 5 pracovních dnů ode dne doručení ohlášení a vydá podnikateli výpis.

Osoba, která hodlá provozovat koncesovanou živnost, podá žádost o vydání koncese u živnostenského úřadu (§ 50 živnostenského zákona – náležitosti žádosti o koncesi). Dojde k projednání žádosti a k rozhodnutí o koncesi. Živnostenský úřad do 5 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese provede zápis do živnostenského rejstříku a podnikateli vydá výpis.

Ohlášení živnosti nebo žádost o koncesi se předkládají na tiskopise vydaném Ministerstvem průmyslu a obchodu.

Obecně tedy vzniká živnostenské oprávnění u ohlašovacích živností dnem ohlášení, u koncesovaných živností dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese.

Podnikatel je povinen oznámit živnostenskému úřadu všechny změny a doplnění týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny jako náležitosti žádosti o koncesi a předložit o nich doklady do 15 dnů ode dne jejich vzniku; to neplatí, pokud se jedná o změny a doplnění již zapsané v základních registrech podle zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, v obchodním rejstříku nebo v informačním systému evidence obyvatel, pokud je podnikatel občanem České republiky, anebo v informačním systému cizinců, pokud je podnikatel cizincem. Změny a doplnění údajů získaných z těchto registrů, systémů nebo z obchodního rejstříku zapíše živnostenský úřad bez zbytečného odkladu do živnostenského rejstříku.

Živnostenské oprávnění zaniká v zákonem stanovených případech (§57 živnostenského zákona). A to v zásadě smrtí podnikatele nebo zánikem právnické osoby, uplynutím doby, výmazem zahraniční osoby povinně zapsané v obchodním rejstříku nebo jejího předmětu podnikání z obchodního rejstříku, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, rozhodnutím živnostenského úřadu o zrušení živnostenského oprávnění.

Živnostenský úřad zruší živnostenské oprávnění, jestliže podnikatel již nesplňuje všeobecné podmínky provozování živnosti, v zásadě nastanou-li překážky podle § 8 živnostenského zákona, podnikatel o to požádá nebo podnikatel neprokáže právní důvod užívání prostor k jeho podnikání. Živnostenský úřad může také v zákonem stanovených případech pozastavit provozování živnosti, například pokud zahraniční fyzická osoba, jejíž oprávnění provozovat živnost na území České republiky je vázáno na povolení k pobytu na území České republiky, tuto podmínku nesplňuje.

Živnostenské oprávnění nemůže být přeneseno na jinou osobu. Jiná osoba je může vykonávat, jen stanoví-li to zákon 455/1991 Sb.

1.5.8 Živnostenské úřady

Podle zákona o živnostenských úřadech č. 570/1991 Sb. jsou živnostenskými úřady obecné živnostenské úřady, krajské živnostenské úřady a Živnostenský úřad České republiky.

Obecními živnostenskými úřady jsou odbory obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a na území hlavního města Prahy živnostenské odbory úřadů městských částí určených Statutem hlavního města Prahy. Krajskými živnostenskými úřady jsou odbory krajských úřadů a na území hlavního města Prahy živnostenský odbor Magistrátu hlavního města Prahy.

Živnostenské úřady plní funkci centrálních registračních míst. Podnikatel tak může základní úkony při své registraci, v souvislosti s podnikáním, provést na živnostenském úřadě jako centrálním registračním místě. Slouží k tomu jednotný registrační formulář (JRF). JRF nahrazuje různé typy formulářů pro podání, které podnikatel musí učinit před vstupem do podnikání, ale i během podnikání, a to na živnostenském úřadě, příslušné správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně. Požadované náležitosti z jednotlivých úřadů se sjednotily do jednoho formuláře, zpřehlednily se tak pro podnikatele.

Podnikatelé se mohou registrovat k podnikání, příp. provést změny v registraci, na jediném místě, prostřednictvím JRF. Pokud však podnikatel hodlá provést úkony nejen vůči živnostenskému úřadu, ale i pro další instituce, pak je použití JRF povinné. Povinnost použít tiskopis vydaný Ministerstvem průmyslu a obchodu je stanovena také pro ohlášení živnosti nebo žádost o koncesi.

1.6 Datové schránky

Datová schránka je elektronické úložiště, které je určeno k doručování orgány veřejné moci, provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci a dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob.

Datové schránky jsou informačním systémem veřejné správy na území České republiky, který vznikl na základě zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů a příslušných vyhlášek. Datové schránky zřizuje a spravuje Ministerstvo vnitra.

Zákonem stanoveným subjektům jsou datové schránky zřizovány povinně, ostatní mají možnost si datovou schránku zřídit na základě žádosti. Zřízení datové schránky, i na základě žádosti je bezplatné.

Datovou schránku mají povinně orgány veřejné moci, exekutoři, notáři a advokáti. Dále je datová schránka automaticky zřizována právnické osobě zřízené zákonem, právnické osobě zapsané v obchodním rejstříku a organizační složce podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku. Ostatní právnické osoby si mohou nechat datovou schránku zřídit, a to na základě jimi podané žádosti.

Podnikající fyzické osoby, ani fyzické osoby, které nepodnikají, mít datovou schránku nemusí. Opět ale mají možnost si datovou schránku nechat zřídit a to na základě žádosti.

Podnikajícím fyzickým osobám a právnickým osobám, registrovaným v zahraniční zřizuje Ministerstvo vnitra datovou schránku pouze na jejich žádost. Zřízení u těchto subjektů není povinné ani automatické, záleží na jejich dobrovolném rozhodnutí.

Ministerstvo vnitra zřizuje datové schránky i podnikajícím fyzickým a právnickým osobám, registrovaným v zahraničí, a to na jejich žádost. Zřízení je dobrovolné.

Prostřednictvím datových schránek je možné zasílat dokumenty v elektronické podobě orgánům veřejné moci a také je od nich přijímat. Tento způsob komunikace nahrazuje klasický způsob doručování v listinné podobě. Dochází ke zrovnoprávnění papírového a elektronického zasilání dokumentů. Cílem projektu datových schránek je rychlejší, levnější a spolehlivější veřejná správa.

Dokument dodaný do datové schránky je doručen v okamžiku, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu. Nezáleží tedy na tom, zda se doručeným dokumentem osoba seznámila. Rozhodným okamžikem je už samotné přihlášení. Zákon počítá i s možností, že se do datové schránky osoba úmyslně nepřihlásí, aby se tak vyhnula doručení. V takovém případě se dokument dodaný do datové schránky považuje za doručený desátým dnem ode dne, kdy byl do ní dodán. Tato fikce doručení ale neplatí v případě, kdy jiný právní předpis vylučuje náhradní doručení. Výše uvedené platí pro doručování soukromým osobám, které mají datové schránky zřízeny. Naopak u orgánu veřejné moci je dokument dodaný do datové schránky doručen již okamžikem dodání.

1.6.1 Autorizovaná konverze dokumentů

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů umožňuje také autorizovanou konverzi dokumentů. Technické parametry specifikuje vyhláška č. 193/2009, o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokumentů.

Konverzí dokumentu je jeho úplné převedení z listinné podoby do dokumentu obsaženého v datové zprávě nebo datovém souboru, nebo naopak převedení dokumentu obsaženého v datové zprávě do dokumentu v listinné podobě. Vždy se ověřuje shoda obsahu dokumentů a připojuje se ověřovací doložka. Konverzi není možné provést např., pokud je dokument v jiné, než listinné podobě či v podobě datové zprávy, pokud se jedná třeba o občanský průkaz, cestovní doklad, zbrojní průkaz, řidičský průkaz, cenný papír, los, šek, směnku nebo je-li dokument v listinné podobě opatřen otiskem plastického razítka.

Dokument, který provedením konverze vznikl (výstup), má stejné právní účinky jako úředně ověřená kopie dokumentu, jehož převedením výstup vznikl. Nahrazuje tedy plně originální dokument.

Konverzi provádějí na žádost kontaktní místa veřejné správy (Czech POINT) a z moci úřední ji provádějí orgány veřejné moci pro výkon své působnosti. Czech POINT je zkratka pro Český podací ověřovací informační národní terminál, který má sloužit jako kontaktní místo pro občana s veřejnou správou. Czech POINT umožňuje snadnou komunikaci se státem prostřednictvím jednoho místa. Občan tak nemusí navštívit několik úřadů, ale stačí se dostavit na nejbližší Czech POINT a vyřídit tam určité záležitosti. Projekt Czech POINT přináší ulehčení komunikace se státem také pro podnikatele.

1.7 Elektronický podpis

Elektronický podpis (digitální podpis, kvalifikovaný certifikát) je označení specifických dat, které v počítači nahrazují klasický vlastnoruční podpis, respektive ověřený podpis. Je připojen k datové zprávě nebo je s ní logicky spojen, takže umožňuje ověření totožnosti podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě. Součástí elektronického podpisu je identifikace toho, kdo podpis vytvořil. Ověření elektronického podpisu zahrnuje kromě matematických operací i přenos důvěry z důvěryhodné třetí strany na tvůrce podpisu a následně na důvěryhodnost elektronicky podepsaného dokumentu. K tomu se využívá digitální certifikát a certifikační autorita nebo síť důvěry.

1.8 Příspěvek zaměstnavatelům, kteří vytvářejí nová pracovní místa

Dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti se stanoví podrobnosti zřizování společensky účelných pracovních míst a vytváření veřejně prospěšných prací.

Úřad práce, který příspěvek poskytuje, přihlíží k situaci na trhu práce, k době využití účelného pracovního místa nebo veřejně prospěšné práce (dále jen VPP), k době, která je nutná pro zřízení účelného pracovního místa nebo VPP, k předpokládaným nákladům na zřízení účelného pracovního místa a ke společenské účelnosti a efektivnosti nových pracovních míst.

Mezi formy příspěvku patří návratná finanční výpomoc (bezúročná půjčka), dotace na úhradu mezd (platů) a jejich náhrad včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, dotace na úhradu úroků z úvěru a jiná účelově určená dotace.

Celková dotace na zaměstnance může činit maximálně 4násobek (případně 6násobek) průměrné mzdy za 1. – 3. čtvrtletí minulého roku (tj. maximálně 104 288 Kč, případně 156 432 Kč) a vyplácí se maximálně po dobu 1 roku.

V případě dotace na zaměstnání osoby se zdravotním postižením jde až o 250 000 Kč.

Příspěvky (dotace) jsou zaměstnavatelům poskytovány v rámci aktivní politiky zaměstnanosti. Podmínky a výše příspěvků jsou v každém kraji jiné, v každém roce jiné a mohou se měnit i během roku. **Příspěvky jsou určeny zaměstnavatelům na zaměstnance, kteří jsou hůře nebo špatně uplatnitelní na trhu práce. Dále existují příspěvky na vybavení provozovny při zřízení nových pracovních míst.**

Pokud zaměstnavatel v souvislosti s přechodem na nový podnikatelský program nemůže zabezpečit pro zaměstnance práci (v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby), může požadovat od úřadu práce příspěvek k částečné úhradě náhrady mzdy § 117 zákona č. 435/2004 Sb.

Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytuje hmotné podpory zaměstnavatelům na vytváření nových pracovních míst v rámci investičních pobídek dle zákona č. 435/2004 Sb.

1.9 INCOTERMS

International Commercial Terms – mezinárodní podmínky platné pro přepravu zboží vytváří Mezinárodní obchodní komora (International Chamber of Commerce – ICC). Jsou souborem mezinárodních pravidel pro výklad nejčastěji používaných obchodních doložek v zahraničním, ale i vnitrostátním obchodě.

INCOTERMS vznikly v roce 1936 v Paříži, Mezinárodní obchodní komora je vydala za účelem odstranění problémů spojených s rozdílností obchodních zákoníků různých zemí. Protože mezinárodní obchod procházel velkými změnami, byly v letech 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000, 2010. Od 1. ledna 2020 platí již šestá verze těchto pravidel – **INCOTERMS® 2020**.

Zabývají se vztahy vyplývajícími z kupní smlouvy, povinnostmi při celním odbavení, balení zboží či přebírání dodávky. Přestože Incoterms byly vždy určeny pro mezinárodní obchod, používají se někdy i v rámci smluv při vnitrostátních obchodních transakcích. Základním mýtem, se kterým se setkává podnikatelská praxe, je myšlenka přímé vazby doložky INCOTERMS na přepravní smlouvu. Chyba spočívá v tom, že samotné začlenění takového ustanovení (tj. doložky INCOTERMS) bývá zpravidla obsahem kupní smlouvy a povinnosti z ní vyplývající váží prodávajícího a kupujícího. Úlohu INCOTERMS použitých v konkrétní kupní smlouvě lze tedy ve vztahu k přepravní smlouvě charakterizovat jako návod na postup pro stranu povinnou přepravu obstatat.

Pravidla INCOTERMS® pokrývají souborem 11 třípísmenných zkratkou nejběžněji používané obchodní podmínky při obchodu se zbožím na podkladě kupní smlouvy. Pravidla popisují především: -rozdělení povinností mezi prodávajícího a kupujícího (zajištění přepravy, pojištění zboží, obstarání přepravních dokumentů a vývozní nebo dovozní licence), - kdy přejde riziko z prodávajícího na kupujícího – která ze smluvních stran bude odpovídat za jaké náklady.

1.10 Místní poplatky

Podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích mohou obce vybírat tyto poplatky: poplatek ze psů, poplatek z pobytu, poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek ze vstupného, poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst, poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

Obce v obecném zastupitelstvu stanoví, které tyto poplatky budou vybírat a v jaké výši. Výše poplatku nesmí přesáhnout částku, která je stanovena v zákoně. Její rozhodnutí je pak uvedeno v obecní vyhlášce.

1.11 Bankovní služby pro podnikatele

Každá banka v České republice nabízí široký sortiment svých služeb. Jejich služby se však prakticky příliš neliší. Některé banky mají ve svém portfoliu jen jeden druh podnikatelského účtu, jiné mají širší nabídku. Záleží především na velikosti firmy a požadavcích podnikatele. Zda chce používat platební kartu, internetové bankovníctví i jiné služby. Bankovní poplatky za účet jsou různé, rozhodující bývá právě širší doplňkových služeb k účtu. Některé banky nabízí také speciální účty pro začínající podnikatele. Možné jsou také účty v cizí měně, které některé podnikatelé mohou potřebovat.

Banky také nabízí podnikatelské úvěry, jako např. kontokorentní účty a různé úvěrové produkty. Většina bank vede produkty na financování provozu firmy či pro investování. Dostupné jsou pro podnikatele také bankovní záruky, které se mohou hodit při získávání dotací z EU.

1.12 Zákonná povinnost archivování stanovených dokumentů

V rámci podnikání existuje zákonná povinnost archivovat důležité dokumenty. Některé stačí uschovat na 5, další na 10 a některé i na 30 let. Právní úprava ohledně stanovení minimální doby uchování různých dokladů je obsažena v několika zákonech. Jde například o zákon o účetnictví, zákon o daních z příjmů, zákon o dani z přidané hodnoty, daňový řád a zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Vždy je tedy potřeba posoudit, který zákon dopadá na konkrétní dokument. Od toho se odvíjí potřebná doba archivace. Na jeden konkrétní

dokument se může vztahovat hned několik různých předpisů, potom je třeba tento dokument uchovat v nejdělsí lhůtě dané právním předpisem, který na tento dokument dopadá

1.12.1 Účetní doklady

Podnikatel má ze zákona povinnost vést účetnictví (zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví). V souvislosti s touto povinností mu na základě provozních operací v podniku vznikají účetní doklady. Ty mohou mít podobu listinou, technickou či smíšenou. Doklady, které musí podnikatel archivovat po konci účetního období, jsou:

- účetní závěrka, výroční zpráva – 10 let,
- účetní doklady, účetní knihy, odpisové plány, inventurní soupisy, účtový rozvrh, přehledy – 5 let,
- účetní záznamy, kterými účetní jednotky dokládají vedení účetnictví – 5 let.

1.12.2 Dokumenty z oblasti personalistiky

Podnikatelé, kteří mají zaměstnance, musí také podle zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, vést odpovídající personální evidenci zejména v souvislosti s důchodovým pojištěním zaměstnanců. Archivovat se musí dokumenty od roku, který následuje po roce, kterého se dokumenty týkají:

- stejnopisy evidenčních listů – 3 roky,
- mzdové listy, účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění – 30 let (u starobního důchodu pouze 10 let),
- u obchodní společnosti (a obdobně i družstva) seznam společníků, členů statutárního orgánu, dozorčí rady a přehled, kdy tato společnost neodvedla pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti – 6 let (3 roky po zaplacení dlužného pojistného).

1.12.3 Daňové doklady

Daňový doklad je faktura nebo účtenka, který musí mít náležitosti stanovené § 26-35 zákona o dani z přidané hodnoty (DPH). Daňový doklad musí vystavit každý plátcе daně z přidané hodnoty. Podle způsobu platby a výše zdanitelného plnění existují dva typy daňových dokladů zjednodušený a běžný daňový doklad. Podnikatelé musí daňové doklady archivovat a podle § 27 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, se pak takové doklady skladují 10 let od konce zdaňovacího období.

1.12.4 Ostatní dokumenty

Každý podnikatel zapsaný do obchodního rejstříku má podle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, povinnost archivovat a umožnit výběr z těchto archiválií také u některých dokumentů strategičtější povahy.

Vlastník nebo držitel archiválie je povinen řádně pečovat o archiválii. Za tím účelem je povinen udržovat archiválii v dobrém stavu, chránit ji před poškozením, znehodnocením, zničením, ztrátou a odcizením a užívat archiválii pouze způsobem, který odpovídá jejímu stavu,

1.12.5 Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele

Každý zaměstnavatel je ze zákona pojištěn pro případ pracovního úrazu nebo nemoci z povolání svého zaměstnance. Toto pojištění vzniká ze zákona v den vzniku prvního pracovněprávního vztahu u zaměstnavatele a trvá po celou dobu existence zaměstnavatele.

Pokud podnikatel zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance je ze zákona povinen platit pojištění, ze kterého bude uhrazena zaměstnanci škoda na zdraví a škoda vzniklá v souvislosti s pracovním úrazem a nemocí z po-

volání. Pojištění kryje nároky zaměstnanců ze škod vzniklých při plnění pracovních úkolů, a to i při pracovních cestách bez místního omezení.

Protože je pojištění zákonné, neuzavírá se pojistná smlouva. Pojištění vzniká dnem uzavření prvního pracovněprávního vztahu. Tuto skutečnost je zaměstnavatel povinen písemně a bez zbytečného odkladu oznámit pojišťovně. Současně uvede své identifikační číslo nebo jiné označení, které jej nahrazuje (např. rodné číslo v případě, že zaměstnavatelem je soukromá, nepodnikající osoba). Oznámení zaměstnavatel provede prostřednictvím elektronického formuláře pro přihlášení nebo vyplněním formuláře ve formátu PDF. Takto vyplněnou Přihlášku je nutné zaslat písemnou formou na adresu pojišťovny. Zaměstnavateli nebude ze strany pojišťovny automaticky potvrzována registrace nové přihlášky na zákonné pojištění. Ukončení nebo přerušování zaměstnávání provádí zaměstnavatel formou písemného oznámení na adresu pojišťovny.

Zákonné pojištění se vztahuje na úrazy a nemoci z povolání, které utrpí zaměstnanci, kteří jsou v pracovním poměru na základě pracovní smlouvy, dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce.

Podmínky pracovněprávního vztahu a uzavírání dohod upravuje zákoník práce. V případě, že zaměstnavatel má zaměstnance pouze na DPP (nepřekročí VZ 10 000 Kč), hradí minimální čtvrtletní pojistné ve výši 100 Kč (neomezený počet DPP). Pokud zaměstnanec na DPP vstoupí do odvodu sociálního pojištění, musí být prováděn výpočet zákonného pojištění shodně s postupem dle § 12 odst. 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb., v platném znění. Pojištění se nevztahuje na členy dozorčích rad, statutárních orgánů, jednatele, společníky a to i přes to, že od 1. 1. 2012 je za tyto pracovníky odváděno sociální pojištění.

Přihlásit se a hradit zákonné pojištění jsou povinni i zahraniční zaměstnavatelé, kterým vznikla povinnost odvádět sociální pojištění za své pracovníky v ČR.

1.12.6 Komerční pojištění

Komerční pojištění je specifickou oblastí finančnictví zajišťující krytí rizik týkajících se majetku a zdraví občanů. Předmětem pojištění je v těchto případech pokrytí škod, které mohou vzniknout na majetku a zdraví.

Toto pojištění zahrnuje v rámci podnikání například pojištění majetku, např. elektroniky, pojištění strojů, pojištění stavební a montážní, pojištění letadel, pojištění autodopravce, pojištění odpovědnosti z výkonu povolání, pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, úrazové pojištění, pojištění úvěrů a hypoték.

Ne všechny pojišťovny poskytují celé spektrum služeb. Některé se specializují na určité služby.

Poznámka

Podnikání neziskových organizací

Subjekty neziskového sektoru jsou založeny či zřízeny nikoli za účelem podnikání, nýbrž za účelem vykonávání prospěšné činnosti. Tyto subjekty se zabývají přímým generováním užitku (pro určitou zájmovou skupinu či pro společnost jako celek) a získáváním a přerozdělováním finančních prostředků pro účely dobročinné, sociální, kulturní, vzdělávací a další společensky prospěšné účely. Neziskové subjekty lze rozlišovat podle charakteru zřizovatele na státní a nestátní neziskové subjekty.

Nestátní neziskové subjekty jsou řízovány fyzickými osobami či právnickými osobami odlišnými od státu; jedná se o právnické osoby fungující jako zájmové soukromoprávní organizace zabezpečující dosažení účelu, pro který byly zřízeny. Jejich právní forma může být spolek, ústav, nadace, nadační fond, politické strany a politická hnutí, církve a náboženské společnosti, obecně prospěšná společnost, kterou po 1. 1. 2014 již nelze nově založit, zájmové sdružení právnických osob, kterou po 1. 1. 2014 již nelze nově založit, odborová organizace, profesní a jiné komory, společenství vlastníků jednotek, honební společenstvo.

Zákon o daních z příjmů ukládá neziskovým organizacím vést účetnictví tak, aby nejpozději ke dni účetní závěrky byly vedeny odděleně výnosy, které jsou předmětem daně, a které předmětem daně nejsou nebo předmětem daně jsou, ale jsou od daně osvobozeny. Totéž platí pro vykazování nákladů.

Daň z příjmů je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů. Za poplatníky daně z příjmu právnických osob zákon považuje všechny osoby, které nejsou osobami fyzickými a organizační složky státu. Obecně jsou předmětem daně z příjmů právnických osob příjmy (výnosy) z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem. Pro neziskové organizace platí zvláštní daňový režim. Dani podléhají v zásadě pouze příjmy z hlavních činností, které jsou ziskové a příjmy z vedlejších činností: příjem z reklam a z pronájmu majetku (mimo pronájem státního majetku). Vymezení zdanitelných příjmů je poměrně složitou záležitostí.

Poznámka vydavatele

Publikace je informativního charakteru, v souladu s právním stavem k 30.04.2022. Použití informací v ní obsažených by v konkrétních situacích měla předcházet analýza aktuálního právního stavu v době prováděných činností.

Autoři ani vydavatel nenesou odpovědnost za důsledky použití obsahu publikace.

Zdrojem práva v České republice jsou pouze texty zveřejněné v Úředním věstníku Evropské unie (<http://eur-lex.europa.eu>) a Sbírce zákonů České republiky.

Text je součástí publikace

Informační balíčky

Legislativní podmínky podnikání v České republice a v Polsku, aktuální daňové předpisy, pracovní právo v roce 2022

Vydavatel	
Okresní hospodářská komora v Jablonci nad Nisou Jiráskova 9, 466 01 Jablonec nad Nisou www.ohkjablonec.cz www.podnikanivpolsku.cz info@ohkjablonec.cz T: + 420 483 346 000	Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA 58–500 Jelenia Góra, ul. 1 Maja 27 www.karr.pl www.podnikanivpolsku.cz biuro@karr.pl T: + 48 75 75 27 500
ISBN 978–80–270–4336–1	ISBN 978–83–939860–9–5